

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 22725
Tarih : 30.11.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 30/11/2022 16:30
Sayı: E-120.10-1124259

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Van Barosu'na, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Van Şubesi'ne, İnsan Hakları Derneği Van Şubesi'ne ve Tuhayder'e yapılan başvurulara istinaden; Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi, Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi, Van T Tipi Kapalı Hapishanesi ve Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi'ne ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bahse konu olan hapishanelerde yaşanan temel hak ve hürriyetlere ilişkin ihlallerin tespiti, yetki ve sorumluluğu olan merci ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak, ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesi ve söz konusu tespitlerin incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Farklı tarihlerde, farklı hapishanelerde hak ihlallerine uğrayan mahpusların bizzat, vekilleri veya aileleri tarafından Van Barosu'na, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Van Şubesi'ne, İnsan Hakları Derneği Van Şubesi'ne ve Tuhayder'e yapılan başvurulara istinaden, Van Barosu Hapishane Komisyonu ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Van Şubesi üyeleri tarafından mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde tespit edilen hususlar 7 Kasım itibariyle raporlaştırılmıştır.

Bu raporda avukatlar tarafından hapishanelerde gerçekleştirilen ziyaretler dışında mahpusların aileleri ile yapılan telefon görüşmelerinden ve mahpusların avukatlarına gönderdikleri mektup ve fakslerden edinilen bilgiler kullanılmıştır.

Rapor tarihi itibariyle;

- Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi,
- Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi,
- Van T Tipi Kapalı Hapishanesi,
- Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi'ne ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; kurumlarımıza gelen başvurular sonucunda tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan hapishane idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir. Raporda görüldüğü üzere mahpusların en temel insan hakları dahi askıya alınmış ve mahpuslar üzerindeki tecrit en üst seviyeye çıkarılmıştır.

GEREKÇE

Hapishane Ziyaretleri, Görüşmelerde Aktarılan Hak İhlalleri

Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

Mahpuslardan O.E. ile gerçekleştirilen görüşmede;

- Oda aramalarının çok sık ve vakitsiz yapıldığı keyfi, şiddet ve cebre varan oda aramalarının amacı dışına çıktığı, odaların darmadağın hale getirildiği ve bütün eşyaların her tarafa saçıldığı,
- Oda aramalarında inceleme gerekçesiyle kitapların ve defterlerin götürüldüğü ancak uzun bir süre geçmesine rağmen geri verilmediği,
- Oda aramalarında odaların tarumar edilip dağıtılmasına tepki gösteren Çağrı AVCI isimli mahpus ulu orta alanda şiddete maruz kaldığı ve süngerli odaya götürülerek çıplak bir şekilde işkenceye maruz kaldığı,
- Cezaevi idaresi eşya kabul biriminin onayından geçerek mahpuslara verilen kitapların daha sonra oda aramalarında “demokratik, barış, özgürlük vb.” kelimelerinin geçmesinden dolayı keyfi bir şekilde idarenin el koyduğu,
- Kitap incelemelerinin 8 ay gibi uzun sürelerde yapıldığı, kitap kotasının olmasından ve bazı kitapların incelemesinin hala sürmesinden kaynaklı yeni kitapların verilmediği,
- Kahraman MUŞLU ve Mehmet Zeki İLMİN isimli mahpusun gözetim kurulu kararları gerekçe edilerek koşullu salıverilmeden faydalandırılmadığı, mahpuslar hakkında verilen infaz erteleme kararı geçmiş döneme ait disiplin cezaları, soyut ve genel gerekçeler ile infazları ertelendiği, kurul görüşü doğrultusunda hali hazırda 2 mahpusun tahliyesinin ikinci kez 6 ay ve üçüncü kez 6 ay şeklinde ertelendiği,
- Yeni Yaşam, gazetesinin verilmediği, gerekçesinin yasaklı ve propaganda içeriyor şeklinde ifade edildiği,
- Ağır hasta mahpusların tedavilerinin yeterli düzeyde yapılmadığı, düzenli götürülmesi gereken kontrollerine götürülmediği, rutin götürülmesi gereken durumlarda dahi bazen 5 ay gibi bir süre sonra hastaneye götürüldüğü bazen de hastane sevklerinin keyfi bir şekilde iptal edildiği,
- Ozan EGE isimli mahpusun 9 ayı aşkındır hastaneye sevkinin yapılmadığı,
- Kantinlerde sınırlı eşya bulunduğu, bunun yanında kantin fiyatlarının çok fahiş olduğu, hususları tarafımıza aktarılmıştır.

Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

Mahpuslardan M.S.Ç. ve R.B. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

- Oda aramalarının çok sık ve gece saat 00.00 gibi vakitsiz yapıldığı keyfi, şiddet ve cebre varan oda aramalarının amacı dışına çıktığı, odaların darmadağın hale getirildiği ve bütün eşyaların her tarafa saçıldığı,
- Mahpusların hastane sevkleri geciktirilmekte, hapishane doktorundan hastane sevklerinin alınabildiği ve ancak kelepçeli tedavi yöntemi dayatıldığından mahpusların

bunu kabul etmediği ve bu nedenle hastaneye götürülmediklerini, bu anlamda son aylarda kimsenin hastaneye götürülmediği,

- Hastane sevklerinin en az 7 ay sürdüğü ve bazen de cezaevi idaresi tarafından keyfi bir şekilde iptal edildiği, ilaçların çok geç geldiğini,
- Rakip BABUR isimli mahpusun kafasına dikiş atıldığı ve doktorun yazmış olduğu ilaçlarının aynı gün içinde kullanması gerektiğini bildirilmesine rağmen bir hafta sonra kendisine verildiği,
- Yeni Yasam gazetesi başta olmak üzere Birgün, Evrensel gibi muhalif gazetelerin mahpuslara verilmediği, yayın hakkı bulunan TV kanallarının yayınlanmadığı, KRT, TELE1 Halk TV gibi muhalif kanalların verilmediği, nedenin ise muhalefetin propagandasının yapıldığından dolayı verilmediği mahpuslara iletilmediği,
- Uzun bir süredir devam eden “Gözlem Kurulu”nun amacı dışında bir şekilde yargılama yapar gibi karar verdiği ve basit gerekçeler ile infazların yakılarak uzatıldığı,
- Hakan BİLEKÇİ isimli mahpusun koşullu salıverilmesi gerekirken tahliyesinin yapılmadığı, cezaevi gözlem kurulunun onay vermediği,
- Pandemiden ötürü yasaklanan kurs atölye spor vb. etkinlikler pandemi bitmesine karşın halen yasaklı olduğu, kültürel faaliyetler ve sohbetler ve spor faaliyetlerin yapılmadığı,
- Cezaevi yönetimi ve cezaevi savcısının görüşme taleplerine cevap vermediklerini, Cumhuriyet Başsavcılıklarına, Adalet Bakanlığı ve diğer resmi kurumlara gönderilen mektupların gönderilmediği, evrak çıkış numarasının kendilerine verilmediğini,
- Gönderilen mektupların ve mahpuslara gelen mektupların kendilerine geç verildiği, Van ilinden dahi gönderilen mektupların 2-3 ay gecikmeli teslim edildiği,
- Kargo ile mahpuslara gönderilen eşyaların geç verildiği, en erken 2-3 ay içinde verdiklerini, çoğu kez de geri gönderildiği,
- Kantin fiyatların çok yüksek olduğu, ürünlerin çok kısıtlı olduğu, önceden alınan iç çamaşır, çorap, terlik ve havlu gibi eşyaların dışardan alınmadığını, mahpusların aileleri tarafından gönderilen kargoların kendilerine verilmeyerek eşyaların kantinden almaya zorlandıklarını ve fiyatların kalitesine göre yüksek olduğunu, kantinden alınan radyoların toplatıldığını ve çoğunun bozularak kendilerine geri verildiğini, bazılarının ise hiç verilmediğini, kırtasiye malzemelerinin yasaklı olmamasına rağmen bu ürünlerden yararlanamadıkları,
- Kapalı görüşlerin haftada 40 dk. olduğunu, açık görüşlerin ise ayda bir olarak 40 dk. olduğu,
- Su kotasının uygulandığı, su kotasının çok az olduğunu ve bu kotadan dolayı kişisel ve oda temizliği tam olarak yapmadığı, buna bağlı olarak elektrik faturaların yüksek geldiği, özellikle tek kişilik hücrede kalan mahpusların bunu karşılamada zorlandığı,
- Yemeklerin miktarının az ve çeşitliliğin olmadığı, ayrıca hijyenik de olmadığını,
- Oda değişim taleplerinin karşılanmadığını, idarenin keyfi olarak oda değişiklikleri yaptığı, bu duruma itiraz ettiklerinde disiplin cezaları ve sürgünlerle karşılaştıkları, aynı koridordaki odalara ideolojik olarak farklı grupların getirdiklerini ve bunun sonucunda provokatif durumların yaşandığı,

- Cezaevi yönetimin mevzuata aykırı olarak yapmış olduğu uygulamalara karşı çıktıkları için hemen hemen herkesin disiplin cezası aldığı, bazı gardiyanların tahrik edici şekilde yaklaşımlarda bulundukları,
- Mahpusların ailelerine yakın hapisanelere sevk taleplerinin gerekçesiz bir şekilde reddedilmekle birlikte mahpusların sürekli sürgüne maruz bırakılması,
- Aynı koridor içerisinde farklı suç örgütlerinin bulunduğu, bu durumun kargaşalara ve provokatif eylemlere neden olduğu,
- Cezaevi kurum idaresi tarafından berber ve terzi alanlarının kapatıldığı ve gerekçenin ise pandemi olduğu, hususları tarafımıza aktarılmış olmakla birlikte mahpus Mehmet Emin ÇALIŞIR ve Cebail YILMAZ tarafından Van Borusu Cezaevi Komisyonuna gönderdikleri mektuplardan alıntı yapılmıştır.

Van T Tipi Kapalı Hapishanesi

Mahpuslardan F.A ile gerçekleştirilen görüşmede;

- Mektup gönderemediklerini, Van'dan dahi gönderilen mektupların 6-7 ay gecikmeli teslim edildiğini,
- Telefon görüşmelerinin haftada 10 dk. olduğunu ve bunun az olduğunu, kapalı görüşlerin ve açık görüşlerin 30 dk. ile sınırlandırıldığı,
- Kalorifer peteklerinin yanmasına rağmen cezaevinin soğuk olduğunu,
- Kürtçe yayınların olmadığı, kitapların geç verildiğini ve kendilerine gelen kitapları keyfi olarak bekletildiği, mahpusların tarafsız koşullara geçmeleri için baskı yapıldığı,
- Spor ve kültürel faaliyetlerinin olmadığını, haftada bir keyfi bir şekilde oda aramaların yapıldığı,
- Gardiyanların mahpuslara karşı tavırlarının ve yaklaşımlarının provokatif olduğu,
- Kantin fiyatlarının yüksek olduğu, kantinden istedikleri eşyaların sadece bir çeşit geldiği (meyve ve sebze açısından), kantinde günlük ihtiyaç olan eşyaların olmadığını,
- Hastane sevklerini beklediğini, ayda bir defa revire gidebildiklerini,
- Su kotasının uygulandığı, su kotasının çok az olduğunu ve bu kotadan dolayı kişisel ve oda temizliği tam olarak yapmadığı, buna bağlı olarak elektrik faturaların yüksek geldiği,
- Cezaevi yönetimi ve cezaevi savcısının görüşme taleplerine cevap vermediklerini, Cumhuriyet Başsavcılıklarına, Adalet Bakanlığı ve diğer resmî kurumlara gönderilen dilekçelere geç cevap verildiği, bazen de hiç cevap verilmediği, hususları tarafımıza aktarılmıştır.

Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi

Mahpuslar A.C., V.S., M.M ve H.E. ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

- Mahpusların pandemi döneminden beridir cezaevi doktoru olmadığı gerekçesiyle revire çıkartılmadığı, hastane sevk talebine olumlu dönüş yapılmadığı veya iptal edildiği, oysaki bunun keyfi yapıldığı,
- Genel olarak mahpusların tedavilerinin yapılmadığı bu nedenle birçok mahpusun hastalığının sürdüğü ve tedaviden mahrum kaldığı,

- Mehmet MUTLU isimli mahpusun 27 yıldır cezaevinde olduğu, şizofren ve kalp hastası olduğu, tek başına yaşamını idame edemediği, şizofreni hastalığının ağırlaştığı, daha öncesinde Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde uzun süre tedavi edilmesine rağmen tedavisinin ilerleme kaydetmediği, tedavisinin ancak cezaevi koşulları dışında sağlık bir ortamda yapılabileceği, zira günlük yaşamının çok dışında yani hayal dünyasında yaşadığı,
- Mehmet Emin TANRIVERDİ, Hanifi KAYA ve Yusuf GÜLTEKİN isimli mahpusların dış hastalıklarının olduğu, revirde dış hekimi olmaması nedeni ile hapishanede dış tedavisinin sağlanmadığı, hastanelere sevklerinin ise yapılmadığı,
- Yemeklerin çok az verildiği ve kalitesinin düşük olduğu, ayrıca 3 çeşit olan akşam öğünün 2 çeşide düşürüldüğü,
- Kantin ürünlerinin fahiş nitelikte pahalı olduğu ve istenilen malzemelerin temin edilmediği,
- Sosyal aktivitelere izin verilmediği, aktivite olarak sadece ayda bir kez olmak üzere futbol etkinliğinin olduğu, haricinde herhangi bir faaliyetin olmadığı, aktivite ve sosyal etkinlik taleplerinin ise Adalet Bakanlığının izin vermediği gerekçesi gösterilerek reddedildiği,
- Cezaevi yönetimi ve cezaevi savcısının görüşme taleplerine cevap vermediklerini, Cumhuriyet Başsavcılıklarına, Adalet Bakanlığı ve diğer resmî kurumlara gönderilen dilekçelere geç cevap verildiği, bazen de hiç cevap verilmediğini,
- Görüntülü iletişim için mahpusların odalarında kamera sistemi kurulduğu ve bazı adli mahpus odalarında bu iletişim hakkı kullanılmaya başlanmasına rağmen örgütlü suçlardan yargılanan mahpuslara odalarda bu hakkın halen verilmediği, örgütlü suçlardan yargılanan kişilere ayrımcı politika izlenerek bu hak verilmediği,
- Cezaevi dışından gönderilen iç çamaşırı, çorap ve kırtasiye malzemeleri gibi eşyaların kantinde satılmasından dolayı kendilerine verilmediği, kantinde satılan bu malzemelerin ise kalitesiz olduğu, kargo ile gönderilen giysilerin haksız bir sayı sınırı olduğu, örneğin iki kazaktan fazla verilmediği,
- Cezaevi elektriklerinin işletme statüsünde olmasından dolayı faturaların çok fahiş geldiği, bu duruma yönelik Adalet Bakanlığı'na gönderilen dilekçenin cezaevi yazısında düzenleme yapılacağı belirtilmişse de herhangi bir düzenlemenin yapılmadığı,
- Oda aramalarının çok sık ve vakitsiz yapıldığı keyfi, şiddet ve cebre varan oda aramalarının amacı dışına çıktığı, odaların darmadağınık hale getirildiği ve bütün eşyaların her tarafa saçıldığı, cezaevi tarafından verilen kitaplara ve defterlere el konulduğu, bu duruma tepki gösterildiğine keyfi disiplin cezalarının verildiği,
- Adem AYKUŞ ve Mehmet Ali UĞUR isimli mahpusların çölyak hastası olduğu ancak yemekleri hastalıklarına göre verilmediği,
- İnfazının bitimine 1 yılın altına düşen mahpusların ilçe cezaevine gönderilmediği,
- Yemeklerin kötü olduğu ve aynı zamanda miktarının çok az olması sebebiyle doyurucu olmadığı,
- Mahpusların oda değişim taleplerine olumlu veya olumsuz herhangi bir dönüş yapılmadığı, mahpusların idareye yazdıkları dilekçelerin kaybedildiği, işleme

alınmadığı, resmi bilgilendirmelerin cezaevi yönetimi tarafından yapılmadığı, yapılan bilgilendirmelerin ise sözlü yapıldığını,

- Pandemi gerekçesi ile sosyal ve kültürel etkinliklerin yapılmadığı, TV kanallarının sayısının çok az olduğu ve kanalların idare tarafından belirlendiği ve gazete, dergilerin mahpuslara verilmediği, Yeni Yaşam ve Evrensel gibi muhalif gazetelerinin kendilerine verilmediği,
- Ortak etkinliklerin hala yapılmadığı, sadece futbol için 15 günde bir sahaya çıkmaya izin verildiği,
- Koğuşlarda mahpuslar tarafından satın alınmış temel temizlik malzemeleri olan çekpas, leğen ve su kovalarının kış ayından beri toplatıldığı defalarca istemelerine rağmen firar için kullanılabilir gerekçesiyle henüz geri verilmediği,
- Suyun pis kokulu ve kirli olduğu, mahpuslarda sağlık sorunlarına neden olduğu, bu nedenle mahpusların içme suyunu kantinden satın aldıkları, bu durumun maddi olarak mahpusları zorladığı, yine yıkanmak için sıcak suyun 20 kişilik koğuşlarda 2 günde 1 saatliğine verildiği ve bunun mahpusların ihtiyacını hiçbir şekilde karşılamadığı, hususları tarafımıza aktarılmıştır.

Bahse konu olan hapisanelerde yaşanan temel hak ve hürriyetlere ilişkin ihlallerin tespiti, yetki ve sorumluluğu olan merci ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak, ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesi ve söz konusu tespitlerin incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Jun
2	NURAN İMİR	ŞIRNAK	Chia A.
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	Gökber
4	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	Serkan
5	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	Remziye
7	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ömer
8	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	Erdal
9	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgül
10	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	Ömer
11	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	Ayşe
12	MURAT SARISAÇ	VAN	M. Sarısaç
13	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	Şevket
14	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Acar
15	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	Kemal
16	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	Murat
17	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	E. Güney
18	NUSRETTİN MAÇİN	ŞANLIURFA	Nusret
19	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	Dilşat
20	FELEKNAS UCA	BATMAN	Feleknas